

1 krono.

FAKTO: takoj vseh dan, novon
modelje in praznikov, ob 12. uri s
do urno naslednjega dne to stano
polietna 100 K, polietna 60 K,
četrtletna 45 K, mesecna 15 K.
Ispravi se dogovora. Pri vsakiin
obliki znanst.

From: 20 Jan 1947 Taboras,
HAMBURG. 20 Jan 1947

TABOR

Fosamecna Stevillo

1 krono.

UPRAVA SO ZAHAJE V Ljubljani, Jurčičeva ul. št. 4, I. nadstropje. Telefon internurb. št. 376.
UPRAVA SO ZAHAJE V Jurčičevi ulici št. 4, postiljske, čisto. Telefon št. 24. KIS poslovalni urini sluz. 12.193.

Na novela tres demoras se me
otras. — Material se va uniendo.

Leto: 11.

Maribor, petek 18. novembra 1921.

Številka: 261.

Portorose.

Dolgo časa so napovedovali konference nasledstvenih držav v Portorose. Italijanski listi so pisali o obširnih pripravah in velikopoteznem programu te konference. Ako sodimo po tem, kar smo do zdaj izvedeli o poteku in uspehih portoroške konference, smemo sklepati, da sploh ni bilo resnih priprav in jasnega, določenega programa. Po vsej verjetnosti izgleda, da bo rezultat portoroške konference približno na isti višini, kakor je bil izid nedavne konference nasledstvenih držav v Rimu. In zopet se sliši, da je Italija sama nezadovoljna s konferenco v Portorose ter da snuje — novo konferenco v Rimu. Tako sledi konferenca konferenci, delegatje prenašajo svoje kovčke, pozorišče se izpreminja in čas mineva — kakor v kalejdoskopu. Nobe-nega dvoma ni o tem, da je konferenca nasledstvenih držav ne samo potrebna, ampak tudi nujna. Na eni strani je treba likvidirati stare odnošaje, na drugi strani pa navezati nove stike, ki bodo uravnani po novih političnih in ekonomskih razme-rah.

Ni treba prikrivati, da vse nasledstvene države, ne glede na politična in narodškopnost, ampak tudi naravno koh:ijo sedanje razmerje, ki ga je treba revidirati. Gre za čisto praktična gospodarska in prometna vprašanja, katera se morajo reševati ločeno od nerešenih političnih sporov. Rešitev teh vprašanj je čisto realna potreba, zato je treba voditi tudi realno gospodarsko politiko.

Ozemlje srednje Evrope in gornjega dela Balkana z jadranskim Primorjem ima ne samo zgodovinsko gospodarsko skupnost, ampak tudi naravno kohezijo vseh svojih produktivnih sil. S tem, da so bile razbite zgodovinske vezi, ni bila odpravljena iz sveta potreba, da se gospodarsko vse nove države zblížajo in stopijo v zdrave medsebojne odnošaje.

Predvsem je tu cela vrsta prometnih vprašanj. Kdor hoče priti od nas na Češko, se mora boriti z raznovrstnimi težkočami in potnimi nadlogami. Marsikdo se je že ustrašil tega potovanja, ki bi bilo v količkah urejenih razmerah prava idila. Sedaj se je treba podvreči sedemkratni reviziji; carinski organi preobrnejo vsak najmanjši kovček potne prtljage; iščejo, koliko denarja si vzel na pot itd. Kakšne neprilike nastanejo z vidiranjem potnega lista; koliko čakanja, stroškov in skrbi! To se dogaja ne samo na naših in avstrijskih, marveč na vseh mejah, ponekod celo še v slabši izdaji. Koliko težav obstoja šele v trgovinskem, gospodarskem prometu! Jasno je, da bo tukaj moralo priti do ublaženja in olajšanja razmer, tudi če bi politične simpatije ali anti-patije zahtevale drugačna sredstva. Medsebojna izmenjava — to je osnovno načelo gospodarske politike v Srednji Evropi! Čimprej bo prišlo do obnovitve porušeni-h stikov, tembolje bo za vse prizadete države. Tekom zadnjih treh let se je delalo sistematično na to, da bi se tok gos-podarskega življenja uravnal po ozkih strugah političnih simpatij. Sistematično se je stavilo zapreke na pot medsebojnemu sporazumu. Proti tujcem, ki so prihajali v nove države, se je hujskalo na ulici, v javnih prostorih, v časopisu; izgledalo je, kakor da se hočejo mlade države obdati z kitajskim zidom in živeti od samih nacionalističnih gesel. Ta politika gos-podarske arbitraže stoji danes v svoji zadnji fazi. Revolucijska gesta se povsod umika poštenim desnici gospodarskega praktika.

Priznavamo, da je v praksi težko premagati politične antipatije in zatajiti nasprotja, ki so morda še včeraj skelela ves narod. Za preureditev in obnovo gospodarskih stikov med novimi državami je

Uredbe finančnega ministrstva.

Zakonodajni odbor o prometu z valutami in devizami. — Zamenjava denarja v Dalmaciji. — Za izplačilo 20 odstotnih odtegljajev. — Centrala za izplačila v inozemstvu. — Nagrade davčnemu uradništvu.

LDU Beograd, 16. nov. Včeraj popoldne je bila seja zakonodajnega odbora, ki je pretresal poročilo o uredbah finančnega ministrstva. Med drugim se je razpravljala uredba o prometu z valutami in devizami, za katero predlaga odsek, da se ukine, mesto nje pa da se sklene nastopno: 1. Ministrijski svet se pooblašča, da regulira promet z devizami in valutami s svojim odlokom. 2. Vse uredbe o devizah in valutah, izdane do 29. junija t. l. se razveljavijo. 3. Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko se objavi. Radi člena 1. je nastala diskusija in je končno bila sprejeta stilizacija, ki jo je predlagal Laza Marković, in se glasi: Finančni minister se pooblašča, da si z odobrenjem ministrskega sveta z naredbo regulira promet z devizami in valutami. Ta naredba se je sprejela definitivno. Potem se je razpravalo o pravilnikih pri postopku ob priliki markiranja, odtezanja in žigosanja kronskih bankovcev, za katere je odsek predlagal, da se ukinejo, ker za bodočnost nimajo zokomite vrednosti. Pri tej priliki se je pritožil dr. Ante Dulbić, ker denar v Dalmaciji še ni izmenjan, marveč se je prebivalstvu dal še del odvzetega denarja. Referent finančnega ministrstva je prijavil, da se sedaj denar že izmenjava in da se do slej ni mogla akcija izvesti, ker je bilo premalo osebja. Ker je za vsote, ki so manjše kakor 100.000 K določena relacija 1:4, za večje pa 1:5, se je dvignilo mnogo protestov. To vprašanje se je odstopilo ministrskemu svetu in dokler se ne reši, se vsote, ki so višje od 100.000 K, ne morejo splačevati. Poslanec Drogenik je sprožil vprašanje radi 20 odstotnih odtegljajev pri markiranju kron. Ker se ti odtegljaji po 20 odstotkov niso vrnili, predlaga, da zakonodajni odbor zahteva od finančnega ministrstva, da se te vsote izplačajo. Zastopnik finančnega ministra dr. Krizman je izjavil, da se tudi v Dalmaciji kakor povsod mora uvesti praksa odtezanja 20 odstotkov od kronskih novčanic. Likvidacija teh 20 odstotkov se je že pričela in je sklenjeno, da se zneski do 1000 K izplačajo v gotovini, višje vsote pa da se pretvorijo v bone s 3 odstotnimi obrestmi. Ker še niso došli vsi podatki, se likvidacija še ni mogla povsod izvesti. Sledila je na to uredba, s katero se je tečaj kovanih avstr. kron in perperov izenacil s tečajem dinarja. Odsek je predlagal, da se pozove finančni minister, da stavi predlog za izpremembo te uredbe, s katero naj bi se za gotov čas ponudilo za srebrne novce večje odplačilo, ker bi se s tem zavrl izvoz srebrnega denarja iz naše države. Zastopnik fin. ministra, dr. Krizman, je izjavil, da se pri drž. blaginjah ne morejo delati razlike v vrednosti, da pa se bo podpisala privatna inicijativa, da bi se ta denar dal v cirkulacijo. — Na vrsto je nato prišla uredba, ki se tiče organizacije centrale za plačila v inozemstvo in uredba o likvidaciji centrale za plačila v inozemstvo. Prva uredba je že ukinjena, druga pa ostane v veljavi, ker so posli likvidacije v toku. Uveljavi se ured-

ba o likvidaciji avstro-ogrsk² banke, ker likvidacija še ni izvedena. Uzakoni se predpis, da morajo drž. blagajne sprejemati kronske novčanice za dinarske po kurzu 1 : 4 in predpis, da se mora avstrijski železni drobiž po 20 vinarjev sprejemati za 5 dinarskih par. Sprejme se uredba, s katero se odreja nabava drobiža in uredba, ki predpisuje nabavo državnih novčanic po četr² dinarja v nominalnem znesku 50 milijonov dinarjev. Potem se sprejme uredba, ki določa, da novčanice po 1 in po pol dinarja predstavljajo državni papirnat denar in predpisuje, da nihče ni dolžan sprejeti več ko za 100 dinarjev novčanic po pol dinarja in za 200 dinarjev novčanic po 1 dinar. Vse te uredbe so se sprejele definitivno. Prešlo se je na uredbo, s katero se fin. minister pooblašča, da odobri nagrado nameščencem za priznanje uspehov pri plačilu davkov. Po stari uredbi so se dovolile nagrade onim nameščencem, pri katerih se je plačalo več ko 60 odst. predpisanega davka. V odseku se je pojavilo mnenje, da je ta uredba nekako priznanje slabosti. Z ozirom na izjavo zastopnika fin. ministra in na poročilo nekaterih članov o razmerah v državi je odsek končno rešil stvar s kompromisom, da naj ta uredba velja samo do 1. jan. 1924 in da se poviša odstotek, od katerega se naj računa nagrada. Po predlogu naj bi znašala nagrada 1 odst., ako se plača 60 do 70 odst. davka, 2 odst. od plačila 80 do 90 odst. in 3 odst. od 90 do 100 odst. predpisanega davka. Potem bi se moral sprejeti še en člen, ki pravi, da ima fin. minister v posameznih slučajih, v katerih se plačilo davka vrši v najtežjih okoliš² tih, pravico, povišati te nagrade še za 1 odst. Razvila se je obsirna debata. Dr. Dulibić pravi, da se potem uradništvo popolnoma demoralizira. Uradništvo je treba dobro plačati, potem pa od njega zahtevati, da izpolnjuje svoje dolžnosti. Temu mnenju se pridružuje dr. Marković, Drogenik in Lazić. Posl. Seč²erov pravi, da je ta ukrep začasen in za sedaj potreben, ker uradništvo ni dosti plačano. Poslanec Rajčević se protivi predlogu, ker bi se s tem nič ne pridobilo in bi se morali nagraditi tudi drugi uradniki. Poslanec Negolić predlaga, da se ta uredba sprejme še za dve leti, ker bomo v tem času imeli še velike fin. težkoče. Poročevalec dr. Zerjav pravi, da je najbolje, da se predlog vrne odseku. Predsednik odredi glasovanje, ali naj se stvar vrne odseku ali ne. Glasovalo je 22 poslancev, 11 za in 11 proti. Ker je predsednik glasoval „za“, se je sklenilo, da se predlog vrne odseku. Pojavilo se je nezadovoljstvo in poudarjal se je člen poslovnika, ki pravi: Kadar se pri glasovanju o kakem predlogu zgodi, da so glasovi na polovico razdeljeni, je predlog, o kateremu se je glasovalo, zavrnjen. Predsednik Trifković je izjavil, da tega prej ni vedel. Nato se je ponovno glasovalo v prejšnjem smislu; glasovalo je 20 poslancev in sicer 11 za in 9 proti. S tem se je uredba sprejela v načelu. Prihodnja seja odseka bo jutri.

potrebno tudi izvestno psihološko razpo-
loženje. Treba je najti neko nematerijal-
no bazo. Ta baza pa je **odkritosrčnost in lo-
jalnost v izvrševanju pogodb, spoštova-
nje mednarodnega pravnega stanja. Mi**
zahtevamo od sosedov in sosedje zahte-
vajo od nas gotovost, da bomo pogodbe
izvršili točno, brez potvarjanja in umika-
nja. Ako ne moremo dobiti oziroma dajati
te gotovosti, je vsak sporazum iluzoren.
Doslej je veljalo mnenje, da se lahko
storiene pogodbe in prevzete obveznosti
ničnično ovržejo in obidejo. To mnenje je
ostanek vojne psihoze in je normalne
življenju škodljivo. Gospodarski razvoj
pa zahteva normalno mišljenje in zakonito
postopanje. Gospodarstvo ne prenese
revolucije brez ogromne in dolgotrajne
škode.

Kdo bo dal inicijativo za realno zblizanje nasledstvenih držav? Potrebna je velika konferenca s točnim, izrazitim programom. Kdo bo omogočil tako konferenco? Italiji po dosedanjih izkušnjah manjka ne samo organizatorična sposobnost, marveč predvsem gospodarsko umevanje novega položaja. Italija gleda na vse te probleme z očali političnega imperijalizma, zato nima dovolj odkritosrčnosti in poštenosti, da bi lahko dala inicijativo za obnovo gospodarskega življenja na donavsko-jadranskem ekonomskem kompleksu. Naša država še trpi na notranjih političnih borbah ter na pomanjkanju velikopoteznejše gospodarske organizacije. Največ sposobnosti bi imela za to vodilno mesto Češkoslovaška. Njena dosedanja politična vloga je dokazala, da so se češki državniki in odgovorni politiki povzpeli k resnemu, realnemu umevanju novega položaja. Češkoslovaška si je pridobila tekom treh let precejšen ugled v inozemstvu. Na njo zrejo z zaupanjem tudi zapadnoevropski gospodarski krogi. Zato je po našem mnenju Češkoslovaška poklicana, da prevzame gospodarsko organizacijo nasledstvenih držav in poišče ne samo modus vivendi, ampak tudi načrt za gospodarsko zblizanje med vsemi narodnostnimi državami, ki so nastale po razpadu predvojnih političnih teles.

I—us.

Sovjetska Rusija.

Sovjetska vlada je v zadnjem času uvidela, da je nemogoča ohranitev dosedanjih ekonomskih principov ter je pripravljena, kakor izgleda, izvajati vse konsekvence. Poizkusiti hočemo, da v par potezah označimo vzrok zastoja ekonomskega dela in prometa v Rusiji. Kakor je znano, je odvzeta v sovjetski Rusiji privatnikom pravica proizvajanja produktivnih in aprovizacijskih izdelkov, kateri se sedaj nahajajo v rokah »vseh« potom države. Ako se omeji ali ukine privatno proizvajanje izdelkov, tedaj odpade interes poedinca, ki služi kot gonilna moč gospodarskega dela; v tem slučaju se mora uvesti prisilno delo, v kolikor poedinca ne prisili do njega že sam glad. Vsekakor je naravno, da tak sistem ne more služiti napredku, ampak škoduje razvoju narodnega gospodarstva, na katerem je zainteresirana cela družba. Naš sedanji ekonomski sistem stoji na podlagi individualizma, čeprav je svoboda produkcije na mnogih mestih omejena. Vzrok temu je čuvanje splošnih interesov ter obvarovanje onih, ki so gospodarsko slabejši. Še posebno radi tega zadnjega razloga je podvzetih mnogo akcij, ki se obdržavajo v krogu socialne politike. Industrijalni, pa tudi socialni principi so nezmožni popolnega udejstvovanja, ker niti prvi niti drugi ne morejo biti uveljavljeni v svoji popolni čistoti. Vse skupno življenje e mreža, spletena iz obeh principov. Z razvojem kulture rastejo tudi po-

Zemljoradniki pri kralju.

LDU Beograd, 17. nov. Danes ob 17. uri je sprejel kralj Aleksander dve deputaciji zanjiljoradnikov iz Bosne in Hercegovine ter Dalmacije, ki sta ju vodila poslanca Juraj Vrsalović in Rista Jokić. Deputaciji sta šteli po 6 članov

in sta izrazili kralju vdanost v imenu svojih tovaršev, ki so se udeležili zemljoradniškega kongresa v Veliki Platin, in naroda, ki sta ga zastopala na kongresu. Deputaciji sta bili na dvoru nad pol ure. Na večer so zemljoradniki odpotovali domov.

trebe človeštva, ki ga navajajo na življenje in luksus, a istočasno raste tudi egoizem poedinca, ki teži za tem, kako bi sam v kolikor največji meri mogel kriti te potrebe s svojo produkcijo. Tak individuum gnan po svojem egoizmu poizkuša boječ se konkurence na vse mogoče načine, kako bi v najkrajšem času kar največ producirati; da premaga konkurenta, nala ga vedno večje vsote, gradeč tvornice, nabavljajoč stroje, izkoriščajoč vodne sile itd., ter dela vsled tega tudi na polju tehnike izpopolnjuje narodno ekonomijo in podpirajoč kulturo.

V Rusiji je vse to zaspalo, ker se država, ki je bila v stalnem boju z notranjimi težkočami, ni mogla mnogo brigati za vse to, a čisto gotovo ne tako, kakor se briga egoistični individuum. Vsled tega so nastali za Rusijo težki časi, a tem bolj še, ker je država samo tedaj zmožna, da si sama izbere sistem za organizacijo narodne ekonomije, ako je popolnoma izolirana. Ako pa stoji, kakor stoji danes vse države v svetovnem gospodarskem prometu, tedaj se mora posluževati onega sistema, ki vlada v ostalih državah, ako noče, da se sama praktično izključi iz svetovnega prometa. Ljening je sam priznal to čitjenico v sredini oktobra v nekem govoru na kongresu političnih agitatorjev v Moskvi ter istotako ugovarjal, da so ruski komunisti bili v zmoti, ko so mislili, da more slediti neposreden prehod od starega ruskega režima k državnemu proizvajanju in komunistični razdelitvi. Ono, kar so komunistični voditelji propagirali še pred kratkim s toliko sigurnostjo, je doživelo torej velik poraz. Nova ekonomska politika sovjetske vlade se približuje do gotove mere vzpostavljenju kapitalizma, s čigar področja naravnega gospodarstva morajo biti odseljeni na temelju principa osebnih interesov. Ako to ne uspe, tedaj pride do neizbežnega propada sovjetskega režima. To spoznanje je prisililo komunistične voditelje, da napravijo velike koncesije na principu prave lastnine in kapitalizma. Potreba, da se zbere kapital, ako se hoče dvigniti in ozdraviti Rusijo, je obrnila pozornost na inozemski kapital, ker je ruski, kakor tudi vse današnje ekonomsko življenje v Rusiji, bil potrošen s komunističnimi eksperimenti. Od premirja z Estonsko, Litvo in Letonsko se je pričelo resno misliti, kako bi se zamogla ekonomska sila tujega kapitala koristno uporabiti za Rusijo ter so se pričele dajati inozemskemu kapitalu velike koncesije. Sovjetska vlada je izvršila večja naročila železniškega materiala, strojev itd. iz inozemstva preko luk Baltičkega morja, vsled česar se je pričel razvijati nov ekonomski promet z inozemstvom. Za enkrat ima ta mali promet s kapitalističnim inozemstvom seveda še teoretičen značaj. Od kar je Lloyd George predložil naravno izmenjavo blaga, je pričela Rusija tudi nekoliko več izvažati. Pokazalo pa se je vendar, da je trgovski odnošaj z Rusijo na tej podlagi nemogoč, ker v sedanjih razmerah ne poseduje nikakega blaga za izvoz, katerega bi mogla uporabiti kot

protivrednost za inozemske fabrikate. — Kar se dosedaj zvaža, je vse malo in tudi današnji tempo, s katerim je začela provajati naročila v inozemstvu, ne bo mogel trajati dolgo, ker so rezerve zlata, katere so ji dosedaj stale na razpolago, že skoro izčrpane. Da odstrani te težkoče podvzema sedaj akcijo za najetje velikega kredita na Angleškem, v Ameriki in v Nemčiji. Izgleda pa, da je upanje na uspeh te akcije zelo majhno, ker nimajo inozemski kapitalisti zato dovolj zaupanja; tu gre za milijarde, za katere ne bi mogel nihče odgovorjati, ako bi se država vsled notranjih razmer zrušila. Za pokritje starega dolga so potrebni novi krediti, s katerimi bi mogla Rusija popraviti svoje raztrgano gospodarsko življenje ter poplačati dolg. Radek je izjavil v »Pravdi«: Mi bomo plačali komaj tedaj, ako s pomočjo novega kredita zopet dvignemo našo industrijo in poljedelstvo! Rusija je izjavila v svoji noti, poslani washingtonski konferenci, da je nemogoče vzpostaviti svetovni mir brez nje ter da njeno zopetno dvigovanje ni samo ruski problem, ampak problem svetovne politike sploh in eden praktično najvažnejših.

B. R.

Notranja in zunanja politika.

* Naše posojilo v inozemstvu. Iz verdostojnega vira se doznavajo, da se je fin. min. dr. Kosta Kumanudi najresneje razgovarjal v Parizu z belgijskim konzorcijem, kateri nam je ponudil posojilo. — Belgijska ponudba je najbolj uvaževanja vredna, katero je naša država dosedaj dobila. Belgijci zahtevajo samo obresti, in nikakršnih drugih koncesij ali privilegij, kakor so to zahtevali Angleži v svoji ponudbi. Kakor slišimo, je mnogo izglede, da bomo pristopili sporazumu na osnovi belg. ponudbe, ki je za nas najpovoljnejša. Čim se fin. min. povrne v Beograd, kar se zgodi danes, bomo takoj pristopili k pripravi na hitro rešenje posojila, ki se bo v glavnem investiralo za železniške prilike v naši državi, v prvi vrsti za popravilo starih in za zgradbo novih železniških zvez.

* Stambulijskijev ekspozit o položaju Bolgarske. Na seji sobranja je podal min. preds. Stambulijski dolgo pričakovani ekspozit o zunanji in notranji politiki Bolgarske. V začetku ekspozicije je Stambulijski naglašal, da je nastala sprememba v kabinetu vsled premembe v notranji politiki. Naša politika, je izjavil Stambulijski, je bilo vedno; čim več je in radikalnejše reforme in čim več pravičnosti v naše socialno življenje, povrni narodu mir in zgraditi visok zid proti boljševiški valu. To smo v večji ali manjši meri dosegli. Kar se tiče zunanje politike je bila naša glavna naloga: zavzeti dober mednarodni položaj. Kar se tiče vojnih obvez je Bolgarska v nasprotju z drugimi premaganimi država-

mi izpolnila vse, ker so imperijalistične tendence povsem vgasile. Duševno je Bolgarska popolnoma razorožena in nima Bolgara, ki bi ne bil uverjen, da ni mogoče doseči ničesar z orožjem. Vsa vprašanja moramo rešiti diplomaskim potom. — Na sč 11, je izvajal dalje Stambulijski je ustvariti mirne, trajne in prijateljske odnose s sosednjimi in drugimi državami. Svet se še ni uveril in bo morda preteklo še dosti časa, da se prepriča o iskrenosti naše miroljubne politike. Mi smo že prebrodili največje težave. Nikaka opasnost ne preti Bolgarski. V zunanji politiki smo prišli do srečnega zaključka. Vse naše moči moramo sedaj posvetiti notranji politiki. Najtežja naloga sedanjega momenta je, da se moramo potruditi in delovati z vsemi sredstvi, da se odgodi plačanje naloženo nam v Neuilliskem dogovoru. Treba je, da naši upniki razumejo naš položaj in s svojimi terjatvami malo počakajo. Do takrat pa moramo mi z najintenzivnejšim delom izkoriščati racionalno svoja nad- in podzemna bogastva, da bomo ob gotovem času lahko poplačali svoje dolge. To je glavni cilj, s katerim se mora baviti vlada. — Kar se tiče vojske nam ne preostaja ničesar drugega, kakor da se pomirimo s težkinjo dogovori naloženimi nam v mirovni pogodbi. Bolgarski narod je discipliniran in bo znal čuvati red in sigurnost v zemlji. Od komunistov se nimamo bati ničesar. Naši komunisti našli so dobre nauke v vsem, kar se je in se še dogaja v Rusiji. Na koncu je rekel Stambulijski da se mora red in sigurnost v deželi na vsak način ohraniti. S sedanjim stanjem se mora vse sprijazniti. Za nobeno ceno ne zapusti zemljoradniški savez vlade, ker bi Bolgarska s tem samo izgubila in postala dežela nereda in revolucije. Svoj govor je zvršil Stambulijski s čitanjem ukaza o rekonstrukciji vlade.

* Avstrijo hočejo razdeliti? »Deutsche Allg. Ztg.«, ki ima baje še vedno direktne stike s berlinskim zunanjim uradom, dasiravno je prešla v Stinnesove roke, je objavila minule dni senzacionalni članek o razdelitvi Avstrije. Francija si hoče sedaj, ko ni več upanja, da bi Habsburgovci obnovili podonavsko monarhijo, zagotoviti svojo nadvlado v centralni Evropi in sicer na ta način, da razdeli Avstrijo med njene sosedje. Na madžarski prestol bi postavila rumunskega princa Karla. Koroško, Štajersko in ozemlje do Donave bi dobila kraljevina SHS. Gornje Avstrijsko in del Spodnje-Avstrijskega s Solnograško bi pripadlo Bavarski, katere bi morala izstopiti iz nemške zveze. Dunaj z okolico bi pripadal Češkoslovaški. Italija, ki se s tem načrtom ne strinja, hoče Francijo pridobiti za razdelitev Avstrije s tem, da ji ponuja mandat za Tirolsko in Predarlško. — Kje so zopet izkuhali to fantastično vest, ki se je pojavila že ponovno v nemškem časopisu?

* Novi francoski poslanik v Budimpešti. Na mesto francoskega poslanika v Budimpešti Foncheta, ki je bil odpoklican, je imenovan M. Buculet.

Plafana šumi, a okoli starega Dvora diše kutine.

Ali je v nem duša tega Miloša in ali je ta duša nemirna?

Mi ne vemo, kaj giblje zgodovino, toda v istem času, ko čutimo, da so bili potrebni vsi ti veliki ustanovitelji držav, tvorci zgodovine; ko vemo, da mora biti, kakor je določeno vsled prokletstva človeškega rodu povsod kri — v istem času čutimo, da zgodovino giblje nekaj globokega, nepojmljivega. In to globoko, ki je prineslo na dan velike heroje, je krivo, da gre kri za kri in da se kri povrača.

In čemu je temu tako, ne vemo, zakaj vsa vprašanja utihnejo v molčanju neba in zemlje.

V tej misteriozni tišini in v neposredni bližini starega Dvora, čutimo, da je bil Miloš orodje skrivnosti življenja, a tožni Košutnjak orodje skrivnosti smrti, zakaj krik davno ubitega se bo povrnil v kriku morilčevega potomca.

In vendar tudi krik nedolžnega potomca ni mogel umiriti Pravde, ki je večno nezadovoljna na zemlji, večno v borbi.

Krik Miloševega sina ni prinesel miru njegovim potomcem, zapustil pa je tugo v duši vseh boljših.

Pravica se potrjuje, hkrati pa znova

* Iz sovjetske Rusije. (Politika in gladi). Bolgarska vlada je ponudila sovjetski vladi, da prevzame v oskrbo 20 tisoč otrok. Sovjetska vlada pa se je po ovinkih izognila tej ponudbi, ker se boji, da bi ne prišlo na ta način čez mejo preveč živih dokazov o pravih razmerah v Sovdepiji. Zaradi tega je bolgarska vlada voljna sprejeti v državno oskrbo 5000 begunskih otrok, ki so sedaj nastanjeni v Carigradu in okolici. (Boji za Kijev). Kakor poroča ukrajinski tiskovni urad, se bilejo že več dni ostri boji za Kijev. — Ukrajinski vstaši so se spopadli z 45. boljševiško divizijo, ki je prihitela iz Bele Cerkve Kijevu na pomoč. Na ukrajinski strani se vojskuje slavna vojvodkinja upornikov v Kijevski guberniji Marija Tokolovska. Harkovska sovjetska vlada je proglasila nad Kijevom obsedno stanje. (Sovjetski komisariji bogate ljudstvo umira gladi). Vseruski osrednji izvrševalni odbor je postavil pred najvišji tribunal sovjetske prehranjevalne komisare v gubernijah Kurska, Orenburg, Orel, Smolensk, Tula in Vjatka, ki so zlorabili svojo uradno moč in vertžili z živili. (Zinovjev o bodočnosti Rusije). Petrogradski sovjet je izbral za predsednika Zinovjeva. Zinovjev je v svojem govoru pozival tudi buržoazijo k sodelovanju. Herojska epoha — je dejal — je minula in sedaj imajo besedo gospodarski krogi. Vlada je razposlala emigrantom poziv, naj se vrnejo v Rusijo. V najkrajšem času se vrne Milukov. Rusija ga bo pozdravila.

* Deveti vseruski sovjetski kongres. Dne 20. decembra prične v Moskvi deveti vseruski sovjetski kongres.

* Japonsko poslanstvo v Pragi. Japonska vlada je osnovala v Pragi svoje poslanstvo ter imenovala za poslanika g. Kosaku Takamura.

Zanimivosti.

Prelom zakona z lastno ženo. — Samomor zakoncev. — Misterijozno zastrupljenje.

Na Dunaju proučujejo sedaj juristi nenavaden slučaj. Šofer Franc Schwiegehofer se je ločil od prve cerkveno poročene žene ter se na podlagi držav. dispense poročil civilno z neko drugo. Toda tudi tej ni ostal zvest, ampak je pričel živeti z neko tretjo. Druga žena ga je tožila radi tega in Schwiegehofer je bil tudi obsojen. Pomagalo pa ni nič. Tudi po obsodbi je živel še nadalje s tretjo žensko. Druga žena ga je radi tega tožila ponovno, a na razpravi, ki se je vršila te dni, je prišlo na dan nekaj, kar je osupnilo vse juriste. Toženi mož druge žene je namreč izjavil, da je njegova prva žena med tem časom umrla, ne da bi bila druga žena za to izvedela in on se je, ker cerkev ne priznava zakona na podlagi dispense, poročil cerkveno z ono tretjo. Vsled tega je nastala čisto nova situacija in se je nadaljna razprava odgodila. Sedaj je vprašanje, ali bo sodišče priznalo tretjo ženitev kot veljavno ter obtoženca oprostilo.

zanika na zemlji. Nji je zadoščeno izven človeškega rodu, šele v onem velikem Miru, v nadnaravnem svetu.

In kljub vsemu izpolnjenju neznane in nam nikdar dostopne religije, pred starim Dvorom in orjaško platano, v bližini Košutnjaka, kjer nedolžne srne veselo hite čez mesto, na katerem je tekla kri, — kljub vsemu temu sem čutil v svoji notranjosti čudoviti mir. In v tem miru je počivala vsa življenjska volja, ves občutek strahu in pletete pred skrivnostjo, pred velikim Mirom, čigar dih je bil v meni in okrog mene. Občutil sem hvaležnost nasproti onemu, ki je v tem dvoru izdihnil svojo dušo in brez katerega bi ne bilo države, ki je krvava in vendar potrebna.

Vedno manj se sliši hrup mesta, krajljeve prestolice; platana širi veje in noč je blizu.

In v noči bo slavnostni mir postal še slavnostnejši in bližina nerazumljive skrivnosti bo postala še bližja, dasiravno ne bo nikdar noben smrtnik prodiral njene pajočolane.

V noči miruj tudi ti, stari knjaz, kajti mučeniška smrt tvojega nedolžnega sina je odkupila mir tvoji duši.

Prevel Ignotus.

Dražan S. Nikolajević:

V Topčideru.

Konec.

Poleg knjaza so ubili tudi njo ter težko ranili njeno hčer, nedosojeno kneginjo. In nesrečni Košutnjak je umolknil. In padla je zavesa nad to tragedijo.

Piroćanac je v neki svoji brošuri sumničil nekatere liberele, da jim je bil znan ta umor, a namestnik Ristić je v svoji polemični brošuri »Da rečemo još koju«, odgovarjajoč Mlutinu Garašininu trdil, kako je stari minister Ilija Garašanin čakal v bližini Košutnjaka, pri Gospodarski krčmi.

Kje je resnica?

Ljudstvo ni hotelo knjaževe smrti. V tej masi je še živelo tisto, kar je bilo večeraj. Bombardiranje Beograda 1862., ko so potomci občutili strah prednikov, je bilo istotako v spominu, kakor vesel dan, izročitev mest 1867.

Masa ni mogla pozabiti trenutka, ko je patrijarhalna Srbija s knjazom na čelu občutila silno vero v bodočnost in ko je začela hladna Drina ponosno in veselo šumeti v svojem koritu.

Svet se je spominjal, kako je turškega vojaka na karauli Beogradskega grada zamenjal srbski vojak in kako je kljuboval-

no zavihrala bolna in ponosna zastava Srbije; videl je knjaza pri zmagoslavju vstopu v mesto.

Ta trenutek, ko so starci jokali in ko je otrokom sijal na obrazih smeh, je bil še kakor včeraj in ljudstvo ga ni moglo pozabiti.

Ljudstvo ni hotelo košutnjačke tragedije, vojska je bila s knjazom in vendar je nesrečni Milošev sin padel eno leto izza izročitve mest!

In ko je mitropolit Srbije Mihail govoril v saborni cerkvi slovo knjaz in dal temu govoru močan izraz propovednika pravoslavja, govoru, kakršnih je malo v analih našega govornišva, so oblike solze meščanstvo patrijarhalne in pravoslavne prestolice umorjenega knjaza.

In pokleknila je pod bremenom košutnjačkega greha in strahu, kakor da je ona izvršila sinov greh.

Mesec dni po tem dogodku so videli vojski v Košutnjaku staro kmetico, ki je klečala na mestu, kjer so umorili knjaza. In ko so jo vprašali, odkod je, je delala, da je iz okolice Beograda in da moli Boga, naj bi se nas usmili, zakaj če ne zbršite tega greha, bo prišla kuga v deželo.

Ona je poznala iz svoje mladosti vse strahote kuge, ki je opustošila cele vasi, pa se je zbala za svoja dva vnuka.

ali ga bo kaznovalo radi preloma zakona — lastno ženo, ali pa ga bo obsodilo radi bigamije. To je pač trd oreh.

V nedeljo so našli v njunem stanovanju v Poincarejevi ulici v Beogradu mrtva zakonca Juliško in Lajoša Kovača, žagarakega delavca. Vzrok smrti niso mogli ugotoviti, posebno še ne radi tega ker so se poznali na vratu mrtve žene odtisi prstov. Zdravniška komisija, ki je prihitela na lice mesta, pa je končno razvozljala to zagonetko, ker je našla v sobi razbeljeno menzalo (posodo za kurjenje z ogljem) ter na podlagi tega in preiskave ugotovila, da je nastopila smrt vsled zastrupljenja z ogljenim dioksidom, ki je prihajal iz menzale. Pri zaslišanju njunih znancev so ti izpovedali, da sta živila zakonca Kovač zelo burno življenje ter se neprestano kregala. Na dan predno so ju našli mrtva sta se vrnila domov pijana ter se najbrže zaovla sprla ter potem izvršila samomor. Odtisi prstov na njenem vratu so nastali vsled tega, ker si je pred smrtjo stiskala vrat vsled plina, ki jo je dušil.

V Sarajevu je te dni nenadoma izginila soproga natakarija Vukašovića, Ilonka. Sosedje so govorili vse mogoče, da sta se z možem sprla ter da je odpotovala iz Sarajeva, da se je usmrtila itd. Končno so prišle te govorice tudi na uho policije, ki je takoj odredila preiskavo. Kakšno pa je bilo začudenje, ko so našli pogrešano Ilonko doma v postelji v nezvesti. Prepeljali so jo v bolnico, toda zaman, niso je mogli vzbuditi, njena nezavest je prešla v smrt. Poiskati so hoteli tudi njenega moža ter ga zaslišati, osobito se ker je obstojal sum, da jo je sam zastrupil, toda našli ga niso nikjer — izginil je brez sledu, da nihče ne ve kam in tako je ostal zaenkrat ta misteriozen slučaj nepojasnjeno. Nihče ne ve, kaj se je pravzaprav zgodilo, ali se je zastrupila sama, ali jo je zastrupil mož, ali pa je postala žrtev zločinca. Toda kje je on, njen mož?

Dnevna kronika.

— **Himen.** V ponedeljek se je poročila na Videžu pri Slovenski Bistrici gđica Malči Vehovar, iz znane narodne rodbine Vehovar, s finančnim respicientom g. Hinkom Kapunom. Ob tej priliki so se gostje spomnili tudi neodrečene domovine ter nabrali za Jugoslovansko Matico 370 K. Bilo srečno!

— **Smrtna kosa.** Umrli je v ponedeljek dne 14. t. m. zjutraj v Središču ob Dravi v visoki starosti 86 let gospod Marija Semkovič, tašča tamošnjega šolskega ravnatelja g. Antona Kosija. Pokopna je bila znana daleč na okrog vsled svoje gostoljubnosti in darežljivosti. Pogreb se je vršil v torek ob veliki udeležbi. N. v. m. p. Preostali naše sožalje!

— **V Cremožiščah pri Zetalah** je bil izvoljen za župana pristaš JDS gospod Anton Stojšek.

— **Radikalci proti uredbi za pobijanje draginje.** Radikalni klub je na svoji zadnji seji sklenil zahtevati, da se ukine uredba za pobijanje draginje.

— **Aretirani madžarski poslanci.** Imenitni odsek narodne skupščine je imel danes predpoldne sejo. Za referenta v zadevi glede kraljevega puča aretiranih poslancev je bil izvoljen poslanec Štefan Szonrogy. Odsek je sklenil v petek 11. t. m. predpoldne imeti meritorično sejo, pri kateri bodo navzoči po poslovnem opravilu nar. skupščine tudi aretirani poslanci.

— **Izplačilo zaostalih pokojnin upokojenim častnikom.** Ker je iskalo penzijo mnogo več častnikov kakor jih je bilo predvidenih pri sestavljanju budgeta, je izplačilo pokojnin za nekaj časa zaostalo. Sedaj pa je ministerski svet odobril nakadni kredit 2.000.000 K tako, da se bodo penzije izplačevale zopet lahko redno.

— **Sneg zasul tovarni vlak.** Med Bjelovarom in Roviščem, na progi Bjelovar—Virovitica—Osijek, je te dni zasul sneg neki tovarni vlak ter tako preprečil nadaljni promet. Pri izkopavanju vlaka iz snega je skočil s tira en vagon, a lokomotiva, ki je prišla vlaku na pomoč, je istotako ostala v snegu.

— **Patrijarh Dimitrije** se je odpovedal dobrotkom cerkvenega premoženja v Dalju, vsled česar se mu je dovolilo povzame letne plače od 100.000 na 150.000 D.

— **Izgon Karlovega pilota iz Svíce.** Švicarska vlada je izgnala iz svojega področja pilota Zimmermanna, ki je vodil na Madžarsko zrakoplov razkralja Karla in Cite.

— **Aretacija lažnega oficirja.** V Zemaniji so pred par dnevi aretirali zloglasnega pustolovca Jovana Mrkića, ki je potoval po Dalmaciji v oficirski uniformi ter pobiral darove za »invalidce«.

— **Tatvina lokomotive.** V Hoyosverdi so te dni neznašni tatovi ukradli lokomotivo osebnega vlaka. Doslej se še ni moglo izslediti ne tatov ne ukradene lokomotive.

— **Italijanski novinarji** so priredili te dni spominsko slavnost v počastitev svojih 50 v vojni padlih tovarišev.

— **Veliki sneženi viharji v Ameriki.** V državah srednjega zapada Sev. Amerike divjajo že nekaj dni veliki sneženi viharji, ki so povzročili ogromne škode.

— **Nov premogovnik.** V občini Velka Toronta so odkrili premogovnik, o katerem sodijo, da je zelo razsežen.

— **Demonstracije v cerkvi.** Pred nekaj dnevi je prišlo v cerkvi sv. Ignacija v Lincu do ostrih demonstracij protitamošnjemu pridigarju, pri čemer je morala posredovati policija ter cerkev izprazniti.

— **Aretacija madžarskega publicista.** V Wiener Neustadtu so aretirali madžarskega publicista dr. Sandora Badmayera radi potvarjanja ameriških in češkoslovanskih potnih listov.

— **Valutnim tihotapcem** so prišle baje na sled naše oblasti. V zadevo je zapletenih baje tudi nekaj znanih oseb.

— **Murska Sobota.** Novi občinski svet je na svoji prvi seji, ki se je vršila pretekli teden, sklenil, da se poleg starih odsekov ustanovi tudi odsek za socialno skrbstvo. V ta odsek so bili na to izvoljeni: gg. Barbarič, Kološa in Koder. Izvolilo se je tudi občinsko sodišče za pobijanje draginje in sicer sta bila izvoljena v to institucijo: gg. dr. Černe in Horvat. Svet je dalje odobril še načrt za ustanovitev obrtno-nadaljevalne šole ter sklenil, da se bodo odsej vršile seje sosveta vsak prvi in tretji četrtek v mesecu.

Mariborske vesti.

Maribor, 17. novembra 1921.

— **Našemu občinstvu!** Ob priliki nabiranja prispevkov za Jugosl. Matico so vse slovenske male trgovine in veščina nemških trgovcev darovale obolus v prid našemu dijaštvu in podpore potrebnim beguncem. Le na Aleksandrovi cesti je neki nemški trgovec pokazal našim nabirateljem vrata z motivacijo: »Ker je tako teško dobiti v Jugoslaviji potni list... ne dam ničesar!«

— **Posnemanja vredno.** Zadnjič dne 11. nov. ko smo praznovali v Mariboru obletnico rapalske pogodbe se nihče ni domislil, da bi se spominjali tega žalostnega dneva s kako žalno prireditvijo. Le mariborski učiteljski inštitut so si napravili v krogu ravnateljstva, profsorskega zbora in nekaterih učiteljev skromno a pristočno prireditev. Gojenec Gertenc je predaval o kulturnem življenju v Primorju od razpada Avstrije in do danes. Potem pa je gojenec Juvančič recitiral iz zbirke Igo Grudnovih Primorskih pesmi najznačilnejše, mojstrsko dovršeno. Vsi navzoči so bili presenečeni nad krasnim uspehom. Mislim, da bo vzgled teh mladih dijakov vzbudil v bodočnosti pri poklicnih pozornost, ter da bodo nam nudili v Mariboru kakšno spominsko prireditev, katere se bode lahko udeležilo vse mariborsko občinstvo.

— **Jugoslovanska Matica.** Nabiranje denarnih prispevkov dne 12. in 13. t. m. v prid Jugosl. Maticе je bilo zelo povoljno. Nabralo se je okroglo 35.000 K. Navzlic hitemu mrazu je bilo dijaštvo neumorno prodajalo znake. Nekateri dijakinje učiteljskega so nabrale do 300 D na eni poti. Hvala občinstvu, ki je pomagalo do tako lepega uspeha.

— **Dijaški rok** (14-mesečno službo v vojski) priznava vojna oblast gojencem drž. vinarke in sadjarske šole v Mariboru na podlagi člena 8 zakona o ustroju vojske pod pogojem, da ti to šolo dovršijo ter dokažejo, da se potem bavijo s kmetijstvom na svojem domu. Ako pa absolventi nastopijo kako privatno ali dr-

žavno službo, izgubijo to olajšavo. Rekrutirani gojenci morajo pismeno prositi za to ugodnost odneseno za to, da se jim podaljšani rok spremeni v dijaški rok. Tudi se dovoljuje učencem navezati šolo preložitve roka za nastop vojaške službe na čas po svršetku šole, ako prosijo za to pri Komandi Mariborskega vojnega okruha v Mariboru koj po rekrutovanju potem ravnateljstva drž. vinarke in sadjarske šole v Mariboru.

— **Podružnica Slovenskega lovskega društva za Maribor in okolico.** Opozorjamo na občni zbor, ki se vrši v petek 18. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji hotela »Union«.

— **Kot izvedenec za angleščino** je bil imenovan v izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole v Mariboru vpokojeni prof. g. Fr. Jerovšek.

— **Izjava.** Uredništvo »Tabora« izjavlja, da g. Anton Petrovič, plačilni natakar v hotelu »Meran« ni v nikaki zvezi z notico »Razmere v hotelu Meran«, ki je izšla v torkovi številki našega lista.

— **O priliki smrti hčerke** ravnatelja Narodne banke g. Oskarja Skušeka je daroval g. Josip Rosenberg mesto venca na grob 400 K Glasbeni Matici.

— **Popravek.** Resnici na liubo konstatiramo, da se Sokoli in Orli niso udeležili nabiranja denarnih prispevkov za Jugosl. Matico, kakor to trdi »Jugoslavija«, temveč le sokolski in orlovski naraščaj.

— **Na človekoljubna srca** se obrača 68 letni nezaposleni, v bedi živeči trgovski nastavljenec in prosi, da bi mu pomagali s ponošenim toplim perilom. Z obleko in z drugimi prispevki, ki bi mu olajšali bedno življenje. Ime se izve pri upravi našega lista, kjer se sprejemajo tudi darovi.

— **Lovci!** V naši včerajšnji notici »Izde novega zborovanja Podružnice Slov. lovskega društva za Maribor in okolico« se je vrnila mala pomota. Sestanek se vrši jutri v petek 18. t. m. ob 20. uri v hotelu »Union« in ne, kakor smo včeraj objavili ob 18. uri.

— **Ljudski knjižnici** sta darovala večje število knjig gg. ravnatelji Nerat in magister Barkovič. Trdka »Balkan« pa je zopet brezplačno prenela veliko zalogo knjig iz knjigovoznice Moške kaznilnice, ki nam je že ponovno vezala knjige po znižanih cenah. Vsem podpornikom iskrena hvala, naj jim pa sledijo še drugi. Srb za našo »Ljudsko knjižnico«, t. j. za prosveto, naj bi bil ponos vsakega Mariborčana! Vodstvo.

— **Društvo jugoslovanskih državnih uslužbencev** v Mariboru naznanja, da predava v soboto dne 19. novembra ob 20. uri v mali dvorani (eventualno v restavraciji) Narodnega doma profesor in narodni poslanec Jožef Reiser o službeni pragmatiki in o drugih vprašanih, ki se tičejo državnih uslužbencev in upokojencev. Clani društva se vabijo v obilni udeležbi.

— **Zadeva izgnanega žida Grossingerja.** Ker je v »Slovenca« izšla notica s tendenciozno opazko, se nam s kompetentne strani pojasnjuje, da je tukajšnji policijski komisariat že pred 6 meseci izdal odlok, da se Grossinger izžene. Vsled pritožbe njegovega pravnega zastopnika in položitve kaveije v znesku 5000 K pa citirani odlok ni stopil v veljavo. Šele sedaj, ko je bila zadeva tudi v drugi inštanci rešena neugodno za Grossingerja, se bo mogel izgon izvršiti.

— **Poizkušen samomor.** Danes zjutraj si je pognal v gostilni pri »Zlatem konju« v Vetrinjski ulici kroglo v glavo 1899. l. rojeni brezposelni ključavničarski delavec Anton Kališnik. Krogla mu je obšla v desnem senu. Rešilni oddelek ga je prepeljal v bolnico. Vzrok doslej še ni znan, najbrže pa je poizkusil samomor radi brezposelnosti.

— **Obleganje trdnjave na Meljski cesti.** Včeraj opoldan se je nudi pasantom na Meljski cesti zanimiv cirkuški prizor. V barako branjevke Marije Kaiser na ogalu Meljske ceste in ceste k železniškim skladiščem je prišel neki pianec ter zahteval najbrže jedila, mož branjevke pa ga je posadil lepo na cesto. To pa se je možakarju zdelo neprimerno, zato je pričel z vso silo vdrihati po zaprtih vratih barake. G. Kaiserju pa to razbijanje ni ugajalo, stopil je iz barake prijel možakarja, ga lepo previdno dvignil ter zagnal v kup

blata. Toda po tem ponovnem odbitem napadu je prešel možakar znova v ofenzivo ter pričel z lopato, katero je imel s seboj udrihati po baraki ter razbil vsa okna. Tej ofenzivi pa je sledila zopet protiofenziva z barake, katere se je pa napadalec zbal ter jo popihal, kolikor so ga nesle pijane noge. Stražnika seveda ni bilo poleg.

— **m Zagoneten kurir.** V hotel »Dunaj« na Aleksandrovi cesti je prišel v vojaško uniformo oblečen mladenič, kakih 25 let, najel sobo ter se vpisal v zglasno knjigo kot Jovan Radeč iz Raparova. Ker se je hotelskemu osobju zdel sumljiv, osobito ker se je vpisal očitno s potvorjeno pisavo, so klicali stražo, kateri se je zdel tudi sumljiv ter je obvestila o tem vojaško patroljo, ki je prišla ter ga odvedla na poveljstvo, kjer je izjavil, da je prinesel važne dokumente za neko tukajšnje komando, katere pa ima še v hotelu. Radi tega so ga pustili v spremstvu narednika Herzoga nazaj v hotel. Tam pa je pobegnil pred narednikom po stopnicah v svojo sobo v drugo nadstropje ter od tam skočil skozi okno v Cafovo ulico, kjer je obležal nezavesten na trotoarju. Pozvana rešilna postaja ga je prepeljala v vojaško bolnico, kjer pa je radi poškodb, ne da bi bil prišel k zavesti, tekom noči umrl. Pri njem so našli razne zapiske, iz katerih bi se dalo sklepati, da je bil špijon kake tuje države, ali pa morda komunist. Navedeno ime Radeč je očitno napačno. Kdo je bil ta človek, se bo, ker je sam mrtev, težko ugotovilo.

— **m Kavarna Central.** Danes koncert salonskega orkestra Perc-Comelli, začetak ob 8. uri.

— **m Velika kavarana.** Danes zvečer koncert prvovrstne salonske godbe profesorja Kubičeka. 1253

Narodno gledališče.

V gledališki dvorani Narodnega doma.

Repertoar:

V četrtek 17.: Ernst »Vzgojitelj Lanovec«.
V soboto 19.: Knebl »Fajn«.
V nedeljo 20.: Ernst »Vzgojitelj Lanovec«.

— **Delavska predstava v Narodnem gledališču.** V nedeljo, dne 20. novembra priredi uprava Narodnega gledališča v Mariboru prvo delavsko predstavo in sicer ob polovičnih cenah. Vorizori se v dvorani Narodnega doma Otto Ernstova satira »Vzgojitelj Lanovec«. Začetek ob 19 $\frac{1}{2}$. Predprodaja vstopnic v dnevni blagajni Narodnega gledališča v Slovenski ulici vsak dan od 9.—12 $\frac{1}{2}$ ter od 15.—17.

Izpred sodišča.

— **Smrt napadalca z nožem.** Nekega dne začetkom letošnje jeseni je v Trnovcih pri Sv. Tomažu blizu Ormoža iztrgal posestniški sin Matija Mar pri tepežu nož posestniku Francu Rojhtu, s katerim je ta napadel Andreja Sulaka. Od tistega časa sta se Mar in Rojht na videz dobro razumela, v resnici pa je Rojht kuhal na Mara hudo izjo. To je potrdil dogodek v soboto 22. oktobra zvečer. Takrat je šel namreč Rojht v svojo klet po pljacho in je slučajno srečal Mara ter ga povabil v klet. Mar se je njegovemu povabilu odzval in je šel nič hudega sluteč z Rojhtom. Naenkrat pa je začutil udarec po desni rami. Najprej je mislil, da ga je Rojht udaril s estjo, ko pa se mu je vila kri, je videl, da ga je Rojht zabodel z nožem. V razburjenosti je Mar zgrabil za motiko, ki jo je opazil pri nekem pijanem delavcu v bližini in se vrget na Rojhta ter ga z motiko tako namlatil, da mu je razbil kost na čelu in dve rebri. Mar je zadobil samo majhno poškodbo na desni rami, Rojht pa je svojim težkim poškodbam čez dva tedna podlegel. Oba sta bila znana oretepača.

Kultura in umetnost.

— **Dr. Fr. Ilešič.** Vežbenica hrvatsko-srbskega jezika za srednje in njim nižne šole. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1921. — Strani 287. Cena mehko vezani knjigi Din. 18.50, po pošti 1 Din. več. Ilešičeva knjiga ni samo slovnica, marveč tudi vežbenica obnem. Ne navaja samo pravil, ampak za vsako pravilo tudi velj-

ko število vaj in nalog. Poleg tiskanih civilskih tekstov, ki je pridelano tudi celo vrsto pisanih in sicer v različni pisavi. Na ta način se najlažje vadimo v pismeni cirilici. — Knjiga bo izvrstno služila tudi samoukom. Naroča se v Tiskovni zadrugi v Ljubljani Prešernova ulica 54.

x **Božične razglednice.** Zvezna tiskarna in knjigarna v Ljubljani je založila po akademiknem slikarju Saši Santlju izdelano serijo 6 božičnih razglednic. Serija stane 2.50 Din. ter se naroča pri Zvezni knjigarni v Ljubljani, Wolfova ul. 1. Ker je to domača umetnost, upamo, da bo izpodrinila ves dosedanj tuji šunt ter nas tudi v tem oziru osamosvojila.

x **Vesna.** Ravno kar je izšla dvojna 4. in 5. številka s sledečo vsebino: C. Golar: Domovina pozdravljena! (Pesem). D. I. Lah: Ivan Hribar. (S 4 podobami). Dvajsetletnica »Splošnega ženskega društva« (s 3 portreti). Uton: Pustež in sinica. Rezika Thalerjeva. (Portretna fotografija). Danilo: Naše Narodno gledališče (s 2 portretama). Modne slike: (Dama). Ivan Albrecht: Don Juan premišluje (Pesem). Novska: Nova linija (Modna parafraza). Našim malčkom: Čiri, čari. (Ivan Albrecht). — Jurček teče (C. Golar). — Naše dečke (Uton). Mož z medvedom (Uton). Štiri otroške pesmi s 3 fotografijami in 1 silhueto. Fr. Milčinski: O kočici, slovnici in blagostanju. I. Albrecht: Sama, Adam misli. Melanholija (Tri pesmi). Jakac: Motiv iz Prage (Risba). Pastuškin: Vpokojenec. R. Peterlin-Petruska; Sulamit (pesem). Vinjeta po Boneherjevi sliki. A. P.: O modi. Modne slike: (Gospodinje in ženski sportni kostumi). Regina Gobec: Žena, obitelj in narod. (Aforizmi). — Modne slike: Otroci. R. Peterlin-Petruska: To krasno jutro bi ti gledal rad. (Pesem). C. Golar: Marko in Mina. Tone in Maksim Gaspari: Motivi s Koroške (s 7 risbami). Ivan Robida: Peter kovač. (Pesem). Naši umetniki kot skauti (s 3 ilustracijami). Ljubljana o kongresnem času (Po akvarelu). A. Debeljak: Iz Babilona ob Seni. Ciag: Zoper družabno demenciranje Slovenstva. Ročna dela (s 7 podobami). Slike iz ljubljanskega velikega sejma. — Poleg njih: M. Z.: Velesojmska karijera Ljubice. Srčnikove. Kuhinjski recepti. Nove knjige. Ta dvojna številka stane 60 K. Naroča se pri upravi »Vesne« Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. List toplo priporočamo. Naj ne manjka v nobeni slovenski družini!

x **Ivan Podržaj:** Slike z naše rivi-
vijere. Ivan Podržaj, svoječasni glavni urednik »Mariborskega delavca«, sedaj urednik »Slovenskega Naroda«, je izdal sedaj v posebni knjižici svoje vtise s

potovanja po Dalmaciji o priliki letošnjega novinarskega kongresa v Splitu, katere je objavil svoječasno v »Slovenskem Narodu«. Knjižico, ki stane 3 D in katere čisti dobiček je namenjen penzijskemu fondu jugoslovenskih novinarjev, toplo priporočamo naši javnosti. Čas je, da se seznanimo z našo lepo in obširno domovino, posebno pa še z našo divno, a tako malo poznano Dalmacijo. Dobiva se v Narodni knjigarni v Ljubljani in drugod. Ker je naklada majhna, naj se vsakdo požuri.

x **Podpora prosvetnim zavodom na Hrvatskem.** Ministrski svet je votiral poverjenstvu za prosveto v Zagrebu izven budžeta še 4.000.000 K kredita za povečanje podpor kulturalnim zavodom v Hrvatski in Slavoniji.

x **Novo gledališče v Pragi.** V praškem predmestju Nusle se je otvorilo že dni novo gledališče, ki je že s prvo predstavo pokazalo, da zasleduje resne cilje. Gledališče poseja večinoma delavstvo ter nosi ime Tylovo.

x **»Dom in svet«.** Izšla je dvojna številka 7 in 9 letošnjega letnika.

x **Trilogija »Wallenstein«** odigrana v enem večeru. Hanoveransko gledališče je te dni odigralo v enem večeru Schillerjevo trilogijo »Wallenstein«. Predstava je trajala 5 ur.

x **Nove nemške knjige.** V založbi »Vila« na Dunaju je izšla izborna studija o kritiki modernega gledališča »Schauen und Spielen« izpod peresa novelista Feliksa Saltena. — Alice Berendt, znana nemška pisateljica je izdala nov roman »Bruders Bekenntnis«, ki je izšel v založbi Alberta Langena v Münchenu. — V »Musarion Verlag« v Münchenu je izšel prevod Anatolea Francea »Der Brunnen von Santa Clara«.

x **Hebrejski prevodi svetovne literature.** Znameniti židovski pesnik K. N. Bialik je prevedel sedaj v hebrejščino Schillerjevega »Wiljama Tella«. Doslej pa je poleg tega prevedel v hebrejščino tudi Cervantesovega »Don Quijote« ter Shakespearejevega »Julija Cezarja«. V hebrejščini izhajajo sedaj pa tudi druga dela svetovne literature tako n. pr. Rabindrantha Tagore »Dom in svet« itd. Kakor izgleda hočejo židje torej res tudi praktično oživeti svoj že skoro pozabljeni jezik.

Sport.

: **P. O. L. N. P.** V zimski sezoni odpadejo vse seje poslovnega odbora ljubljanskega nogometnega podsaveza. V

slučaju potrebe posvetovanja skliče tajnik sejo v uradni glasilu.

: **Rapid (Dunaj)** je bil v prvenstveni tekmi premagan od zadnjega dunajskega prvorazrednega kluba »Ostmark« z rezultatom 5:8.

: **Cehoslovaška** je igrala z švedsko reprezentanco neodločeno 2:2. Rezultat je zelo iznenadil, ker se je računalo z sigurno zmago Cehov.

: **Slavija (Praga)** je premagala minulo nedeljo »Slovan« (Dunaj) z 2:0.

Gospodarstvo.

g **Nemčija protestira.** Urad za zunanje zadeve je poslal medzavezniški komisiji spomenico v kateri opozarja, da so se nekdanje delavnice za armado in mornarico po izbruhu revolucije popolnoma preuredile in da se je veleposlaniška konferenca svoječasno izjavila za nadaljnji obstoj teh delavnic. V spomenici protestira nemška vlada proti zahtevi komisije, ki ni ne samo krivična, marveč je v stanju, če bi se izvršila izzvati v najširših plasteh nemškega naroda veliko razburjenje in bi bila velika ovira zopetni vpostavitvi nemškega gospodarskega življenja.

g **Nemška živina prodana privatnikom.** Gospodarsko-finančni komite ministrov je sklenil na svoji zadnji seji, da se družbi za promet z mesnimi izdelki v Zagrebu odstopi živina in ovce, ki jih ima naša država prejeti na račun

vojne odškodnine iz Nemčije. Državi se odstopi ves drugi kontingent, ki ga ima prevzeti v Salzburgu. Kakor se dozna, bo cena pri govedih 1500 dinarjev za glavo, pri ovcah pa 45-50 dinarjev za komad. Sklenjeno je tudi, da država ne plača uvozne in prevozne carine, ako bi bilo treba živino uvoziti ali prepeljati preko naše države v kako drugo državo.

g **Dobava mesa.** Komanda Dravske divizijske oblasti v Ljubljani naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se sklenejo dne 26. novembra 1921 predpoldne v intendanci Komande Dravske divizijske oblasti v Ljubljani pismene neposredne pogodbe zaradi osiguranja mesa za čas od 1. januarja do 30. junija 1922. za garnizijo v Mariboru, Celju, Ptaju in Slov. Bistrici. Predmetni oglas je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani, pogoj pa pri Komandi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani, pri vojnem okrogu v Celju in Mariboru ter pri komandantu mesta v Slov. Bistrici in Ptaju interesantom na vpogled.

Darujte za sklad Sokolskega doma - - v Hočah! - -

Glavni urednik: Radivoj Rehar.
Odgovorni urednik: Rudolf Ozim.

Mala oznanila.

Dobrega krojaškega pomočnika sprejme takoj za tano delo, Dominik Farnančič, Maribor, Jurčičeva ul. Krojač za dame in go pade. 1830

Dvoredna rezila aparatov za britje »Gilet« itd., kakor tudi stroje za strižnjenje las in stroje za striženje živali brusi strokovnjak Franc Tomažič, Maribor, Slovenka ulica št. 1. 1806 3-2

Kupi se dobro ohranjena salsica za vino. Aprša se Josip Povošnik, Glavni trg 18. 183

Gospoda se sprejme na hrano Frankopanova ul. 37. 1823 3-3

Ugodne prilike za ženske in neveste! Proda se 1. decembra t. l. kompletna spalna soba, jedilna soba in kuhinja z vs. priblino, perilom, kuhinjsko posodo, porcelanom, steklom itd. Nov kupljen pred nekaj meseci, po zelo ugodni ceni; even-tuelno tudi na obr. e. Vprašajte pri blagajni Pinter & Lenard, Maribor. 1816 2-3

Petek 18.:

Večer solistov

Veliki kavarni!

Spored sledi!

Najtepše slike dobite po najnižjih cenah pri fotografu Dolenc, Meljska cesta.

Slike za potne liste izdela v 5. minutah. +1828

OSKAR WILDE:

Pahljača Lady Windermere.

(Drama v štirih dejanjih.)

Prevel: Radivoj Rehar.

(Daje).

Mr. Hopper: Toda ona je rekla, da bi se rada peljala z menoj.

Vojvodinja: (strogo) To si mu rekla, Agata?

Lady Agata: Da, mama.

Vojvodinja: Agata, ti govoriš največje budalosti, ki se jih sploh more misliti. Meni se koncem vsega zdi, da je še najbolj zdravo stanovati na Grosvenor-Squareu. Sicer stanuje tudi na Grosvenor-Squareu vse polno nižjih slojev, ampak vsaj kengurjev ni tam. Sicer pa se bomo o tem jutri pogovorili. James, lahko peljete Agato doli. Jedli boste seveda pri nas, James! — Ob pol dveh, mesto ob dveh. Vojvoda bo gotovo govoril z vami o važnih stvareh.

Mr. Hopper: Vojvoda, z menoj? Še nikoli nisva spregovorila besede.

Vojvodinja: Zdi se mi, da bo govoril jutri z vami prav mnogo (Lady Agata in Mr. Hopper odideta). A sedaj lahko noč, Margareta, bojim se, da je to stara, stara zgodba, moja draga. Ljubezen — sicer ne ljubezen, ki vzplamti pri prvem srečanju, vendar ljubezen, ki se razvija koncem sezone — to je temboljšje!

Lady Windermere: Lahko noč, vojvodinja (vojvodinja se oprime Lorda Paisleya ter odide z njim).

Lady Plymdale: Ljuba Margareta, kako je lepa ona gospa s katero pleše vaš mož — na vašem mestu bi bila res ljubosumna! Ste v ožjem prijatelstvu z njo?

Lady Windermere: Ne!

Lady Plymdale: Res ne? — Lahko noč, moja ljuba! (pogleda Mr. Dumbyja ter odide).

Mr. Dumby: Kakšno oliko ima ta mladi Hopper!

Cecil Graham: O, Hopper pripada k takezvanemu denarnemu plemstvu — najhujšemu plemstvu, kar jih poznam!

Mr. Dumby: Lady Windermere je res pametna

ženska. Koliko drugih bi bilo proti povabilu Mrs. Erlyne, toda Lady Windermere ima tisto dobro lastnost, ki se ji pravi »zdrav človeški razum«.

Cecil Graham: In Windermere ve, da ne izgleda nič bolj nedolžno, kakor tako obnašanje!

Mr. Dumby: Da, Windermere postaja čisto moderen. Tega bi si ne bil mislil! (se pokloni Lady Windermere ter odide).

Lady Jedburgh: Lahko noč, Lady Windermere. Kako očarljiva je Mrs. Erlyne. V četrtek obeduje pri meni, ne bi prišla tudi vi? Pričakujem tudi škofa in našo ljubo Merton.

Lady Windermere: Zdi se mi, da sem za ta dan povabljen že drugam, Lady Jedburgh.

Lady Jedburgh: To resnično obžalujem! — Pridi moja ljuba (odide z Mr. Graham; Mrs. Erlyne in Lord Windermere vstopita).

Četrti prizor:

Mrs. Erlyne: To je bil res krasen ples. Spominjal me je na nekdanje čase (sede na zofu) — in kakor vidim, je v teh krogih še ravno toliko norcev, kot jih je bilo nekoč. Kako me veseli, da se ni nič spremenilo! — razen Margarete. Postala je res lepa. Ko sem jo pred dvajsetimi leti videla zadnjič — je bila zavita v flanelo in bila je grda — strašno grda, zagotavljam vas! — Dobra vojvodinja! in sladka Lady Agata, ravno one vrste dekle, katera ljubim! No, Windermere, če bi imela postati res svakinja vojvodinje —

Lord Windermere: (sede poleg nje levo) Ali ste — (Mr. Cecil Graham odide z drugimi gosti. Lady Windermere opazuje Mrs. Erlyne in moža s pogledom polnim zaničevanja in bolesti obenem; ona dva pa je niti ne opazita).

Mrs. Erlyne: O, da! — Jutri ob 12. uri me posesti. Hotel me je zasnoviti že danes — in je to tudi storil — ponavljal mi je opetovano svojo ponudbo. Ubogi August, saj veste, kako rad ponavlja svoje besede — pač slaba navada! — Rekla pa sem mu, da mu do jutri ne morem dati nikakega pozitivnega odgovora. Seveda bom ponudbo sprejela. Mogoče je tudi, da mu bom — po današnjih nazorih — prav dobra žena. Lord August ima mnogo dobrega na sebi; k sreči se kaže vsa njegova dobrota že na zunaj — kakor vse dobre lastnosti. Seveda pa mi morate pri tem pomagati tudi vi —

Lord Windermere: Mislim sem, da bi ga ne smel vzpodbujati?

Mrs. Erlyne: Ah, ne! Za to poskrbim že sama. Vi mi boste —

Lord Windermere: (nagrbnčič čelo) Je to tisto, čemer ste hotela danes zvečer govoriti z menoj?

Mrs. Erlyne: Da!

Lord Windermere: (z nemirno kretnjo) Tu ne bova govorila o tem.

Mrs. Erlyne: (smeje) Potem stopiva na teraso. tudi kupčijske zadeve morajo ineti slikovito ozadje, ne, Windermere? Pri slikovitem ozadju doseže ženska vse!

Lord Windermere: Ne bi mogla tega preložiti na jutri?

Mrs. Erlyne: Ne, ker jutri moram že sprejeti Augustov predlog. Zdi se mi, da bi bilo dobro, ako bi mi mogla reči — no, kaj hočem že reči? — da sem podelovala po nekem bratrancu letnih dva tisoč funtov ali po drugem možu — ali pa po kateremkoliže sorodniku. To bi bilo posebno privlačno, ali ne? — Sedaj imate krasno priliko, napraviti mi kompliment, Windermere; toda v tem niste preveč okreten. Bojim se, da vas Margareta ne vzpodbuja preveč k takim stvarem. To je njena velika napaka. Ko možje ne govore več lepo, tudi ne mislijo več lepo. Toda zares, kaj pravite k dvema tisočakoma funtov? K dvema in pol tisočakoma, mislim. Življenje obstoja dandanes samo v tem: vse izkoristiti. Windermere, se vam ne zdi svet posebno zanimiv? — Meni se zdi! (odide z Lordom Windermereom na teraso; godba v plesni sobi igra zopet dalje).

Lady Windermere: V tej hiši mi ni več mogoče ostati. Danes mi je ponudil mož, ki me ljubi, vse življenje — nisem ga hotela sprejeti. To je bilo neumno. Sedaj mu ponudim sama svoje. K njemu grem (obleče plašč, ter gre k vratom, potem se vrne nazaj, napiše pismo, ga spravi v ovoj ter položi na mizo). Arthur me ni nikoli razumel, ko ho to prečital, me bo. Sedaj stori s svojim življenjem lahko kar hoče. Jaz sem napravila z mojim kakor se mi je zdelo najbolje in najbolj prav. On je bil fisti, ki je raztrgal med nama zakonske vezi, ne jaz. Jaz raztržem sedaj samo hlapčevstvo. (Odide. — Parker vstopi levo ter gre desno proti plesni sobi, Mrs. Erlyne vstopi).